

Біржова діяльність

Тема № 4. Біржові угоди

Тема уроку № 15: Поняття опціонних угод

Мета уроку: сформувати поняття про біржові угоди.

Матеріал уроку:

Опціонні угоди є логічним продовженням ф'ючерсних угод. Відмінною їх особливістю є те, що об'єктом угод стає зобов'язання (право) купити або продати певну кількість ф'ючерсних або наявних контрактів за заданою ціною протягом обумовленого терміну в майбутньому (тобто відступу прав на майбутню передачу прав і обов'язків щодо біржового товару або контракту на його поставку).

Згідно з іншим визначенням опціон є форвардним або ф'ючерсним контрактом, який може бути припинений до настання терміну його виконання, якщо одна із сторін угоди забажає цього. Сторона, що має переваги у припиненні зобов'язань, є покупцем опціону.

Опціонна угода – особлива біржова угода, що містить умову, відповідно до якої один з учасників (утримувач опціону) здобуває право покупки або продажу певної цінності за фіксованою ціною протягом устанавленого періоду, виплачуючи іншому учасникові (передплатник опціону) грошову премію за зобов'язання забезпечення при необхідності реалізації цього права. Утримувач опціону може або виконати контракт, або продати його іншій особі.

Опціонна премія - ціна опціону, що визначається ринковою конкуренцією, яка складається у процесі торгівлі в біржовій ямі. Опціонна премія - сума грошей, яку сплачує покупець опціону продавцю за право гарантії, що діє в опціоні.

Розмір премії за інших рівних умов залежить від строку закінчення дії опціону: чим він триваліше, тим премія більше. У цьому випадку продавець опціону піддається більшому ризику, а для покупця опціону більший термін дії має більшу страхову цінність, ніж при малому терміну дії опціону.

Об'єктом опціону може бути як реальний товар, так і цінні папери або ф'ючерсний контракт. За технікою виконання розрізняють такі види опціонів:

- ✓ з правом купівлі, або на купівлю (кол-опціон);
- ✓ з правом продажу, або на продаж (пут-опціон);
- ✓ подвійний(дабл-опціон).

Опціон на купівлю дає покупцю опціону право (але не обов'язок) купити особливий ф'ючерсний контракт за спеціальною ціною в будь-який час протягом терміну дії опціону. Покупець опціону на купівлю отримує захист у довгому хеджуванні за допомогою ф'ючерсів, але без відмови від можливої вигоди внаслідок збільшення цін.

Опціон на продаж дає його покупцю право (але не обов'язок) продати ф'ючерсний контракт за відповідною ціною протягом терміну дії цього опціону.

Подвійний опціон - це комбінація опціону на купівлю і на продаж. Дає можливість його покупцю купити чи продати контракт за відповідною ціною. Він використовується при нестійкій ринковій кон'юнктурі, коли неможливо прогнозувати рух цін. Торгівля подвійними опціонами здійснюється лише на біржах Великобританії.

Більшість опціонів припиняють дію у зазначений час протягом місяця, що передує даті настання ф'ючерсного контракту (наприклад, опціон до березневого ф'ючерсного контракту виконується в лютому).

Термін дії опціону строго зафіксований.

Покупець опціону може ліквідувати свою опціонну позицію шляхом продажу такого самого опціону в будь-який час до настання терміну опціону. Він може дочекатися настання терміну дії опціону або запропонувати на продаж свій опціон. Якщо покупець опціону використає своє право отримати особливу ф'ючерсну позицію, протилежну ф'ючерсну позицію за такою ж ціною має вибрати продавець опціону. Тим часом продавець опціону може ліквідувати свою опціонну позицію шляхом купівлі такого самого опціону в будь-який час відповідно до повідомлення Клірингової корпорації. Однак коли йому надіслано

попередження про здійснення опціону, він втрачає альтернативу купити інший опціон. Йому автоматично визначають ф'ючерсну позицію, яку він може утримувати або ліквідувати шляхом компенсації ф'ючерсною операцією.

Якщо ф'ючерсні ціни згодом збільшуються, додаткові опціони будуть мати вищу ціну. І навпаки, якщо ф'ючерсні ціни згодом знижуються, додаткові опціони будуть з нижчими цінами виконання.

Ціна, за якою покупець опціону із правом покупки має право купити ф'ючерсний контракт, а покупець опціону із правом продажу - продати ф'ючерсний контракт, називається **ціною виконання**.

Покупець опціону, сплативши премію продавцеві, не повинен проводити ніяких дій, поки не вирішить скористатися опціоном у той момент, коли йому це буде вигідно.

Вигода для покупця опціону на покупку буде тільки в тому випадку, якщо поточні ціни ф'ючерсного контракту по даному товарі будуть вище ціни виконання опціону, при покупці опціону на продаж - якщо ціна ф'ючерсного контракту нижче ціни опціону. У випадку реалізації опціон стає звичайним ф'ючерсним контрактом, а якщо покупець відмовляється від реалізації, то його втрати обмежені розміром сплаченої премії.

У покупців опціонів збитки обмежені розміром премії, а прибуток може бути необмеженим, тобто покупець опціону не піддається фінансовому ризику після того, як сплачена премія.

Продавець опціону одержує премію від покупця і на першу вимогу зобов'язаний продати при опціоні на покупку або купити при опціоні на продаж ф'ючерсний контракт за задалегідь погодженою ціною.

Таким чином, для продавця опціону прибуток обмежений розміром премії, а збитки можуть бути необмеженими.

Справжня цінність — це сума грошей, яку міг би запропонувати будь-хто у процесі поточної реалізації опціону. Опціонна справжня цінність вимірюється різницею прибутку між ціною виконання опціону і поточною ринковою ціною. Таким чином, опціон на купівлю має справжню цінність, якщо його ціна виконання нижча за поточну ф'ючерсну ціну. Наприклад, якщо опціон на купівлю соєвих бобів має ціну виконання 7,00 дол., а ф'ючерсна ціна становить 8,00 дол., то опціон на купівлю має справжню цінність 1,00 дол. Опціон на продаж має справжню цінність, якщо його ціна виконання перевищує поточну ф'ючерсну ціну. Якщо опціон на продаж соєвих бобів має ціну виконання 7,00 дол., а ф'ючерсна ціна становить 6,75 дол., то опціон на продаж матиме справжню цінність 0,25 дол. Опціон не варто виконувати, якщо він не має справжньої цінності.

Опціон „при грошах” - такий опціон, що має справжню цінність і тому вартий виконання. Його називають „при грошах”, маючи на увазі суму його справжньої цінності. При настанні терміну дії такого опціону його цінність дорівнюватиме цій сумі (табл. 4.2).

Опціон „без грошей” - це такий опціон на купівлю, коли ф'ючерсна ціна нижча за ціну виконання опціону. Опціон на продаж „без грошей” виникає тоді, коли ф'ючерсна ціна вища за ціну виконання опціону на продаж. Наприклад, якщо ф'ючерсна ціна становить 8,50 дол., а опціон на продаж має ціну виконання 8,00 дол., то він залишається опціоном „без грошей” в сумі 0,50 дол. Опціон „без грошей”, термін дії якого закінчується, не має ніякої цінності, а той, хто його утримує, не матиме ніякої користі від його виконання.

Опціон „при своїх” - це такий опціон, коли ціна його виконання і ф'ючерсна ціна співпадають. Опціон „при своїх” не має справжньої цінності і в цьому плані схожий на опціон „без грошей”. Власник опціону „при своїх” не буде виконувати його і не отримає від нього ніякої користі.

Таблиця 4.2.

Класифікація грудневих опціонів на купівлю і продаж залежно від цін виконання цих опціонів і ф'ючерсних цін, дол./буш.

Ф'ючерсна ціна	Ціна виконання	Типи опціонів	
		На купівлю	На продаж
7.00	6.50	„При грошах”	„Без грошей”
7.00	7.00	„При своїх”	„При своїх”
7.00	7.50	„Без грошей”	„При грошах”

Тимчасова цінність - сума, яку покупці в даний час прагнуть сплатити за отримання опціону, який перевищує будь-яку справжню цінність, але передбачається, що після закінчення певного часу ф'ючерсна ціна зміниться, що стане причиною зниження цінності опціону.

Відколи на ринку діють продавці й покупці, премія, що є сумою тимчасової і справжньої цінності, також відображає ціну, яку прагнуть отримати продавці.

Торгівля опціонами така сама, як і ф'ючерсна торгівля з вимогами очікуваної маржі (прибутку). Покупець опціону сплачує повністю продавцю опціону суму премії. Він не оголошує будь-яку маржу, а змушений зважати на ціни в процесі торгівлі. Тим часом продавець опціону повинен відкрито оголошувати маржу, як і кожний учасник ф'ючерсного ринку, що страхує себе від несприятливих змін ціни. Це відбувається тому, що продавець опціону „при грошах” завжди стикається з можливістю виконання опціону проти нього і, отже, його маржа відображає потенційні збитки, пов'язані зі щоденним базисом.

Варіанти використання опціонів необмежені (самостійні операції із самими опціонами, комбінації з іншими опціонами, з ф'ючерсними контрактами, з угодами на ринку реального товару).

Комбінація опціонів, при якій одночасно відкриваються дві протилежні позиції на той самий вид опціону з тим самим активом - операційний спред.

Операційний спред - одночасна покупка й продаж опціонів одного типу, але за різними базисними цінами або з різним періодом до моменту закінчення опціону й (або) за різними базисними цінами і з різним періодом.

Розрізняють вертикальний, горизонтальний і діагональний операційні спреди.

Вертикальний операційний спред – два опціони одного типу й з однаковим періодом до моменту закінчення опціону, але укладених за різними базисними цінами.

Горизонтальний операційний спред – два опціони одного типу (наприклад, продаж опціонів на продаж і покупка опціону на продаж), що укладають по одній базисній ціні, але з різними періодами до закінчення опціонів.

Діагональний операційний спред включає елементи як вертикального так і горизонтального операційних спредів, наприклад одночасна покупка опціону на покупку ф'ючерсного контракту на пшеницю з поставкою в березні за ціною 200 дол./т і продаж опціону на покупку ф'ючерсного контракту на пшеницю з поставкою в липні за ціною 210 дол./т.

Стелажна угода – комбінація опціонів на покупку й на продаж на той самий актив з однієї й тією же ціною й датою виконання, причому учасник ринку займає або обидві довгі, або обидві короткі позиції. Покупець очікує різкої зміни курсу активу в невідомому напрямку, а продавець розраховує на невеликі коливання курсу. Покупець платить дві премії.

Стенгл опціонів являє собою сполучення опціонів на покупку й на продаж на той самий актив, з тим самим строком закінчення контракту, але з різними цінами виконання. Дана комбінація краща, ніж стелаж для продавців опціонів, тому що дає змогу дістати прибуток у більш широкому діапазоні зміни цін активу.

Стреп – комбінація з двох опціонів на покупку й одного опціону на продаж з однаковими строками виконання. По всіх опціонах учасник операції займає ту саму позицію або коротку, або довгу. Покупець звертається до стрепу, якщо думає, що ціна активу з більшою ймовірністю піде вгору, ніж вниз.

Стрип – комбінація, що складається з одного опціону на покупку й двох опціонів на продаж з однаковими датами закінчення контрактів. Ціни виконання однакові або різні. Учасник операції займає ту саму позицію по всіх опціонах (коротку або довгу). Стрип використовується, коли більш ймовірне зниження ціни активу, ніж підвищення.

Тема уроку № 16: Види біржових операцій на ф'ючерсному ринку

Мета уроку: сформувати поняття про біржові угоди.

Матеріал уроку:

У цілому біржова торгівля для всіх організацій і осіб, що беруть участь у цій торгівлі, є особливою формою комерційної діяльності з метою одержання найбільшого прибутку поряд з іншими існуючими формами комерції. Виходячи з мети, яку поставили учасники торгівлі на біржі, у процесі укладання біржових угод вони здійснюють певні біржові операції, а саме:

- ✓ купівля і продаж реального товару;
- ✓ страхування від можливих втрат у разі зміни ринкових цін на реальні товари й на ф'ючерси (хеджування);
- ✓ спекулятивні операції, засновані на різниці в цінах.

Купівля і продаж реального товару здійснюється виробниками з метою реалізації товарів, які ними вироблені; споживачами - з метою забезпечення себе сировиною для подальшої переробки або необхідними товарами; торговцями - з метою подальшого перепродажу товарів кінцевим споживачам.

Хеджування виконує функцію біржового страхування від цінкових втрат на ринку реального товару й забезпечує компенсацію деяких витрат (наприклад, на зберігання товару); має на меті компенсувати за рахунок прибутку збитки, отримані від реалізації на ринку реального товару; забезпечує побічний зв'язок біржового ринку ф'ючерсних контрактів з ринком реального товару. На біржі хеджування здійснюють, як правило, підприємства, організації, приватні особи, які водночас є учасниками ринку реальних товарів: виробники, переробники, торговці.

Спекулятивні операції здійснюються з метою одержання прибутку від купівлі-продажу біржових контрактів (форвардних і особливо ф'ючерсних), який може утворитися внаслідок різниці між ціною біржового контракту в день (момент) його укладання і ціною в день виконання за сприятливої для однієї зі сторін (продавця чи покупця) зміни ціни. В основі спекулятивних, як і страхових (хеджування), біржових угод лежить один і той же принцип біржової гри - гра на різниці в динаміці (на підвищенні або зниженні) цін ф'ючерсних контрактів. Але їх різниця в тому, що спекулятивні операції здійснюються посередниками (брокерами і дилерами, звичайно приватними особами), а хеджування - власниками (продавцями і покупцями) реального товару.

Домашнє завдання:

1. 1, ст.23-35, конспект
2. Опишіть переваги хеджування

Відповіді надсилати на адресу anylesik@gmail.com. В темі листа зазначайте прізвище, групу, назву предмета; в тексті листа – номер та дату уроку.